herpy

DRZEWOŁAZY

Summers' Poison Dart Frog

Ranitomeya summersi

Ranitomeya summersi to niewielki, dzienny drzewołaz o długości 16-21 mm z doliny Huallaga w Peru, pomarańczowy lub miedziany z czarnym marmurkowaniem i czarną maską na oczach. Gatunek jest zagrożony w naturze, jaja trudno odnaleźć, a żaby są szybkie i płochliwe, dlatego najlepiej nadaje się dla hodowcy z doświadczeniem w utrzymywaniu drzewołazów.

Rodzina: Dendrobatidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**16-21 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-26 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**4-9**
Czas do wyklucia	**10-14 dni**
Okres larwalny	**60-80 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Ranitomeya summersi należy do najmniejszych drzewołazów, tzw. "thumbnails", ale jak na swój rodzaj jest duża. Dorosłe osobniki mierzą 16-21 mm od pyska do kloaki, a największe samice osiągają około 21 mm. Nie ma wyraźnej różnicy długości między płciami, ale samice są bardziej zaokrąglone i szersze, ponieważ składają jaja raz za razem.

Głowa, tułów i kończyny są pomarańczowe, żółtopomarańczowe lub miedziane z czarnym marmurkowaniem, które może wyglądać jak plamy lub pasy na grzbiecie, głowie i kończynach. Czarny znak nad oczami ciągnie się za błonę bębenkową i sprawia, że zwierzę wygląda, jakby nosiło maskę. Ubarwienie gatunku jest mało zmienne.

Gatunek został opisany w 2008 roku przez Browna, Twomeya, Peppera i Sancheza-Rodrigueza, a wcześniej uznawano go za podgatunek *Ranitomeya fantastica*. Nazwa naukowa upamiętnia herpetologa Kyle'a Summersa. Był też klasyfikowany jako *Dendrobates summersi*. Pasiasta forma *R. imitator* naśladuje ten gatunek, więc oba mogą być do siebie łudząco podobne. Różnicę zdradza głos: samiec *R. summersi* wydaje miękkie, brzęczące nawoływanie, słyszalne tylko z odległości poniżej 1 m, podczas gdy *R. imitator* nawołuje tak głośno, że słychać go z 5 m. Samiec chętnie siedzi na odsłoniętym miejscu, gdy nawołuje, i brzęczy nawet do 5 sekund naraz, gdy szuka samicy.

Trucizna w skórze: *R. summersi* nie wytwarza trucizny samodzielnie. Dzikie drzewołazy pobierają alkaloidy z drobnych stawonogów, którymi się żywią, i gromadzą je w skórze. W przypadku tego gatunku toksyczność w naturze nie została udokumentowana, a określenie "łagodna" przeniesiono z rodzaju, u którego trucizna jest słaba w porównaniu z dużymi drzewołazami. Osobniki z hodowli, karmione muszkami owocowymi i skoczogonkami, nie mają trucizny. Mimo to żab nie należy brać do rąk, a po pracach w terrarium musisz umyć ręce.

W niewoli gatunek żyje 5-10 lat.

Występowanie i środowisko

Ranitomeya summersi występuje wyłącznie w środkowym Peru, w regionie San Martín, w środkowej części zlewni rzeki Huallaga. Jest dość pospolita w okolicach Sauce i Chazuty, występuje też na południowy zachód od Callanayacu, ale wszystkie znane stanowiska leżą na niewielkim obszarze w San Martín. Gatunek notowano na wysokości od około 180 do 700 m n.p.m. Zasięg graniczy z Parkiem Narodowym Cordillera Azul i regionalnym obszarem chronionym Cordillera Escalera, ale gatunku nie stwierdzono w żadnym z nich i żadna znana populacja nie znajduje się na obszarze chronionym.

Zasięg jest mały i rozdrobniony. Gatunek ma status zagrożonego (EN) na Czerwonej liście IUCN, ponieważ lasy są karczowane pod drobne uprawy i większe rolnictwo, a zwierzęta odławia się na potrzeby handlu. Niemal wszystkie osobniki utrzymywane poza Peru pochodzą z odłowów około 2001 roku lub są potomkami takich zwierząt.

> **Naturalny zasięg:** Peru.

ŚRODOWISKO

Ranitomeya summersi żyje w suchym lesie pierwotnym i wtórnym u podnóża gór, na wysokości 180-700 m n.p.m. Tutejsze lasy są znacznie suchsze niż większość innych siedlisk rodzaju w środkowym Peru i prawdopodobnie dlatego żaba niemal zawsze trzyma się wilgotnej ściółki leśnej. Jest aktywna w dzień i poluje na drobne stawonogi w ściółce i niskiej roślinności. Często spotyka się ją w pobliżu strumieni i stawów, a nawet na samym brzegu wolno płynącej wody, ale słabo pływa.

Jaja są składane w ściółce lub między ciasno przylegającymi liśćmi. Po wykluciu kijanki są przenoszone do małych zbiorników wody, przede wszystkim dziupli i kątów liści roślin z rodzaju *Dieffenbachia*. Dokładne dane o temperaturze, wilgotności i porze suchej w naturze nie zostały udokumentowane.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Parę lub małe trio *R. summersi* można trzymać w terrarium o wymiarach co najmniej 30 × 30 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze. Pojedynczego osobnika można trzymać w nieco mniejszym terrarium, a młode mogą przebywać razem do osiągnięcia dojrzałości płciowej. Gatunek żyje głównie przy ziemi, więc powierzchnia dna i gruba warstwa liści znaczą więcej niż dodatkowa wysokość.

Urządź terrarium jak polanę w lesie deszczowym. Na dnie ułóż warstwę drenażową, na niej podłoże zatrzymujące wilgoć i grubą warstwę suchych liści. Tylną ścianę wyłóż korkiem lub podobnym materiałem i gęsto obsadź pnączami oraz małymi bromeliami, które dają zarówno kryjówki, jak i zbiorniczki wody. Gatunek jest wybredny co do miejsca składania jaj i najchętniej wybiera ciasno przylegające liście, więc zapewnij dużo poziomych powierzchni i kryjówek. Czarne pojemniki po kliszach fotograficznych, położone na boku z wąską szczeliną, mogą służyć jako miejsce składania jaj. Skoczogonki i małe równonogi w podłożu utrzymują je w czystości i są jednocześnie pokarmem. Terrarium bioaktywne jest więc dobrym wyborem.

Dorosłe osobniki zwykle nie są agresywne i grupa mieszana jest możliwa, ale może to zależeć od konkretnych zwierząt. W grupie powinno być więcej samców niż samic. Jeśli chcesz trzymać więcej niż trzy osobniki, licz co najmniej 4 litry dodatkowej przestrzeni na zwierzę i bądź gotów odłowić osobnika, jeśli dojdzie do walk. Trzymaj w terrarium tylko jedną formę gatunku i nigdy nie łącz różnych gatunków *Ranitomeya*, aby uniknąć krzyżówek.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

TEMPERATURA

Utrzymuj w terrarium 21-26 °C w dzień i 18-21 °C w nocy. Temperatura nie może przez dłuższy czas przekraczać 27 °C, a powyżej 29 °C jest śmiertelnie niebezpieczna. Gatunek gorzej znosi ciepło niż chłód.

Dodatkowe ogrzewanie rzadko jest potrzebne, a oświetlenie dla roślin często wystarcza. Nigdy nie stawiaj terrarium w bezpośrednim słońcu, bo temperatura za szybą w krótkim czasie staje się śmiertelna. Uważaj na klimatyzację i grzejniki w pomieszczeniu i mierz temperaturę termometrem cyfrowym zarówno na dole, jak i u góry. Chłodny okres spoczynku nie został udokumentowany dla tego gatunku.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %. Dobry rytm to blisko 100 % rano i wieczorem oraz 70-75 % w środku dnia, aby terrarium mogło nieco przeschnąć między zraszaniami. Żaby mogą krótko znieść około 50 %, ale tylko wtedy, gdy mają czystą wodę, w której mogą siedzieć.

Zraszaj codziennie, najlepiej rano i wieczorem, wodą z odwróconej osmozy lub deszczówką. Zadbaj o lekką wymianę powietrza, aby nie stało się zastałe i stęchłe, ale bez przeciągów, bo suche powietrze w pomieszczeniu stresuje żaby. Jeśli terrarium jest zbyt suche, żaby się chowają i chudną.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Wystarczy płytka miska z wodą lub bromelia z wodą w kątach liści. Żaby słabo pływają, więc woda nie może być głębsza niż taka, w której najmniejsza żaba może siedzieć z głową i przednią częścią ciała nad wodą. Odpowiedni poziom to 1-2 cm, a z miski musi być łatwe wyjście. Wymieniaj wodę, gdy stanie się mętna, i używaj wody z odwróconej osmozy, deszczówki lub odchlorowanej wody z kranu. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc nigdy nie używaj w terrarium mydła ani środków czyszczących; zamiast tego płucz ciepłą wodą.

Kijanki odebrane rodzicom trzyma się pojedynczo w małych pojemnikach z czystą wodą o tej samej temperaturze co w terrarium, ponieważ kijanki z rodzaju *Ranitomeya* mogą się nawzajem zjadać. Głębokość podano tu jak dla całego rodzaju; nie została udokumentowana osobno dla tego gatunku.

OŚWIETLENIE I UVB

R. summersi jest aktywna w dzień, a światło służy przede wszystkim roślinom. Zapewnij 12-14 godzin światła w ciągu dnia i ciemność w nocy. Nie udokumentowano, aby gatunek potrzebował UVB. Jeśli mimo to wybierzesz słabe źródło UVB, zapewnij dużo cienia, aby żaby mogły same wybierać. Wydajne oświetlenie może podnosić temperaturę, więc użyj wentylatora lub timera, jeśli w terrarium robi się za ciepło.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawą diety są drobne żywe stawonogi. Młode i młodociane osobniki zjadają nielotne muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*), a duże dorosłe mogą też przyjmować większą *D. hydei*. Skoczogonki są dobrym uzupełnieniem i szczególnie pomagają przy małych młodych; można też podawać małe równonogi. Karm codziennie dokładnie tyle, by pokarm został zjedzony do następnego karmienia. Żaby są płochliwe i trudne do karmienia, więc owady karmowe muszą być dostępne przez cały czas. Świeże i stałe zaopatrzenie jest ważniejsze niż duże ilości.

Muszki owocowe i skoczogonki same w sobie nie są pełnowartościowym pokarmem, więc obsypuj owady karmowe preparatem witaminowo-mineralnym. Stosuj się do zaleceń producenta, ponieważ niektóre witaminy są szkodliwe w dużych dawkach. Załóż hodowle pokarmu, zanim żaby się wprowadzą. Rodzime mrówki nie nadają się na pokarm.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

R. summersi jest aktywna w dzień, szybka i często płochliwa, ale może stać się śmielsza, gdy przyzwyczai się do terrarium. Najczęściej widać je w gęsto obsadzonym terrarium z kryjówkami. Samiec nawołuje z odsłoniętego miejsca miękkim, brzęczącym głosem. Pary łączą się bez właściwego ampleksusu. To, co wygląda na kopulację, często jest walką dwóch

osobników tej samej płci.

Żab nie należy brać do rąk. Ich skóra jest cienka i przepuszczalna, a resztki mydła, kremu i olejków z dłoni mogą im zaszkodzić. Jeśli trzeba przenieść żabę, zwab ją do przezroczystego pojemnika lub użyj bezpudrowych rękawiczek. Jeśli żaba ucieknie, trzeba ją szybko złapać, bo schowa się i w krótkim czasie wyschnie. Obserwuj osobniki, które ciągle się chowają, chudną lub są przeganiane, i w porę je przenieś.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płcie są do siebie podobne, ale dorosłe samice są bardziej zaokrąglone i szersze niż samce, a nawołuje tylko samiec. Określanie płci małych osobników jest trudne, a u młodych w ogóle niemożliwe. Wiek i wielkość przy osiągnięciu dojrzałości płciowej nie zostały udokumentowane dla tego gatunku. Najpewniejszym sposobem na uzyskanie pary jest rozpoczęcie od co najmniej czterech młodych i pozwolenie, by same się dobrały.

GODY I KOPULACJA

Samiec siedzi na odsłoniętym miejscu i nawołuje miękkim, krótkim brzęczeniem, powtarzanym nawet do 5 sekund, gdy szuka samicy. Jeśli samica jest zainteresowana, podąża za nim po terrarium, a para wycofuje się razem w spokojne miejsce, często do bromelii. Gatunek uchodzi za trudny w rozmnażaniu i jest wybredny co do miejsca składania jaj.

Najważniejsze są stabilna temperatura, wysoka wilgotność i obfity pokarm. Czynnik wyzwalający, taki jak zimowy spoczynek, nie został udokumentowany dla tego gatunku.

JAJA I KIJANKI

Samica składa jednorazowo 4-9 jaj w ściółce lub między ciasno przylegającymi liśćmi. Jaja są bardzo trudne do znalezienia. Samiec czyści je i pilnuje aż do wyklucia.

Po wykluciu dorosłe osobniki wracają, a samiec przenosi kijanki na grzbiecie do płytkiego zbiornika wody, np. środka wilgotnej bromelii, małej kałuży w roślinach lub pojemnika po kliszy z wodą. Nie udokumentowano, aby samica tego gatunku karmiła kijanki jajami. Kijanki mogą dorastać w terrarium, ale najbezpieczniej jest je odłowić, gdy samiec je już przeniesie.

Trzymaj kijanki pojedynczo w małych pojemnikach z czystą wodą i odrobiną liści. Karm drobnym pokarmem dla kijanek, rozkruszonym suchym pokarmem dla ryb akwariowych i glonami.

METAMORFOZA

Kijanki wykluwają się z jaj po 10-14 dniach. Od wyklucia do metamorfozy mija około 60-80 dni. Gdy pojawiają się przednie kończyny, kijanka przestaje jeść. Obniż poziom wody, połóż kawałek korka na powierzchni, aby mogła na niego wyjść, i przenieś ją do pojemnika z dużą częścią lądową, gdy ogon jest już prawie wchłonięty.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone żabki są maleńkie. Trzymaj je w małym, wilgotnym pojemniku odchowalnym z suchymi liśćmi, korkiem i płytką miską z wodą. Karm codziennie skoczogonkami i najmniejszymi muszkami owocowymi, lekko obsypując pokarm witaminami i minerałami. Skoczogonki są wielką pomocą w pierwszych tygodniach.

Młode mogą przebywać razem w małej grupie osobników podobnej wielkości. Gdy zbliżają się do dojrzałości płciowej, obserwuj, czy nie pojawia się agresja, i rozdziel je na pary lub tria.

Zdrowie i częste błędy

R. summersi jest wrażliwa na niewłaściwy mikroklimat, a większość problemów wynika z warunków utrzymania:

- Temperatura powyżej ok. 27 °C, np. od słońca przez okno, powoduje stres, brak apetytu, a w najgorszym razie śmierć. Powyżej 29 °C jest śmiertelnie niebezpieczna.
- Zbyt suche albo zbyt mokre i niewietrzone terrarium prowadzi do odwodnienia zwierząt, infekcji skóry i pleśni.
- Owady karmowe bez suplementu witaminowo-mineralnego powodują osłabienie kości, zwłaszcza u samic składających dużo jaj.
- Chuda żaba bez zaokrąglonego brzucha może być skutkiem zbyt małej ilości pokarmu, pasożytów lub konkurencji. Sprawdzaj, czy wszystkie osobniki dostają jedzenie.

- Walki między osobnikami tej samej płci. Usuń osobnika, jeśli pojawi się agresja.

Zdrowa żaba ma nieuszkodzoną skórę bez ran i czerwonych, wodnistych miejsc, szczególnie wokół kloaki i po wewnętrznej stronie tylnych kończyn. Odizoluj zwierzę i szybko zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli przestanie jeść, stanie się ospałe albo pojawią się rany lub obrzęki.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.